Гомельскі універсітэт

ГАЗЕТА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

№ 4 (791) | Аўторак, 12 лютага 1991 г. | Газета заснавана ў верасні 1969 года | Выходзіць раз у тыдзень | Цана 3 кап.

Г. І. ВАРАТНІЦКІ — СТАРШЫНЯ ПРАФКОМА

5 лютага ў актавай зале адбылася прафсаюзная канферэнцыя. На ёй разгледжана арганізацыйнае пытанне. Задаволена просьба аб вызваленні ад абавязкаў старшыні прафкома ў сувязі з нездавальняючым станам здароўя і неабходнасцю лячэння У. А. Пенязя. Выступіўшыя члены прафкома М. У. Ігнатава, А. У. Варонін, А. І. Саўчанка, а таксама прарэктар па вучэбнай рабоце М. В. Селькін, дацэнт кафедры педагогікі і псіхалогіі Г. В. Саннікава адзначылі, што на чале з У. А. Пенязем прафсаюзны камітэт за апошні час значна актывізаваў сваю работу, асабліва па арганізацыі аздараўлення выкладчыкаў, супрацоўнікаў і іх сем'яў. Уладзіміру Аляксандравічу былі выказаны словы ўдзячнасці за праведзеную работу, у тым ліку і ад рэктарата.

На канферэнцыі выступіў У. А. Пенязь. Ён падзякаваў за станоўчую ацэнку яго дзейнасці як старшыні прафкома і прапанаваў ад імя прафсаюзнага камітэта выбраць вылучавага на гэту пасаду старшага выкладчыка кафедры фізічнага выхавання Г. І. Варатніцкага. Яго кандыдатура была падтрымана. Разам з тым справядліва ўзніклі спрэчкі аб немагчымасці праводзіць выбары без альтэрнатывы. У выніку ажыўленых дэбатаў на пасаду старшыні прафкома былі прапанаваны таксама старшыня прафсаюзнага камітэта студэнтаў Н. І. Колтышава і дацэнт кафедры рускага, агульнага і славянскага мовазнаўства Л. Ф. Кахоўская. Аднак у сувязі з тым, што апошняя на працягу чатырох месяцаў будзе знаходзіцца на павышэнні кваліфікацыі, яе кандыдатура адхілілі.

Дэлегаты канферэнцыі ўсебакова абмеркавалі кандыдатуры Г. І. Варатніцкага і Н. І. Колтышавай, заслухалі іх праграмы. Надзея Іванаўна, у прыватнасці, адзначыла, што для больш плённай і актыўнай работы прафсаюзнага камітэта ў самы бліжэйшы час паміж ім і адміністрацыяй неабходна заключыць калектыўны дагавор.

Па выніках адкрытага галасавання старшыняй прафсаюзнага камітэта універсітэта выбраны Георгій Іванавіч Варатніцкі.

УШАНАВАННЕ НАРОДНАГА ПІСЬМЕННІКА

У мінулую сераду адбылося пасяджэнне аддзялення грамадскіх навук Акадэміі навук Беларускай ССР. Яно прысвячалася ўшанаванню народнага пісьменніка Беларусі, членакарэспандэнта АН БССР, галоўнага рэдактара БелСЭ, Героя Сацыялістычнай Працы Івана Пятровіча Шамякіна з нагоды 70-годдзя з дня яго нараджэння і 45-годдзя творчай дзейнасці.

Уступным словам пасяджэнне адкрыў акадэмік АН БССР М. В. Бірыла. Юбіляра цёпла віншавалі калегі па працы ў АН БССР, вядомыя беларускія літаратуразнаўцы.

Ва ўрачыстасці ад нашага універсітэта ўдзельнічалі прарэктар па завочнаму навучанню М. М. Воінаў і загадчык кафедры беларускай мовы прафесар У. В. Анічэнка. Нашаму славутаму земляку, творы якога выклікаюць вялікую цікавасць у шматлікіх чытачоў, яны выказалі цёплыя віншавальныя словы і найлепшыя пажаданні, уручылі прывітальны адрас і памятны падарунак.

На пасяджэнні выступіў Іван Пятровіч Шамякін. Ён шчыра падзякаваў за ўсе віншаванні, падзяліўся сваімі творчымі задумамі.

РЫНАК І ЯГО САЦЫЯЛЬНА-ЭКАНАМІЧНЫЯ ПРАБЛЕМЫ

На гэту тэму заўтра, 13-га лютага, у актавай зале універсітэта адбудзецца пасяджэнне «круглага стала». На абмеркаванне выносяцца наступныя пытанні:

— Што такое рынак?

— Ці сумяшчальныя сацыялізм і рынак?

— Шляхі пераходу да рынку.

— Ці можа рынак быць рэгулюемым?

— Ці магчымы пераход да рынку без «шокавай тэрапіі»? (прымаюць удзел дацэнты Н. Ю. Дзмітрыева, Н. П. Пухава, У. С. Дайнэка).

— Ці створана ў краіне прававая база функцыяніравання рыначнай эканомікі?

— Ці лічыце Вы, што грамадская свядомасць ужо гатова да ўспрыняцця ідэй рыначнай эканомікі?

— Чаму неабходна антыманапольнае заканадаўства?

— Якія функцыі дзяржавы ва ўмовах рынку? (дацэнты У. І. Бобрык, М. В. Герасімчык, Л. К. Краснагір).

— Чаму неабходна разнастайнасць форм уласнасці?

— Ці не купіць «ценевая» эканоміка ўсю краіну?

— Хто ж гаспадар краіны?

— Ці патрэбна грашовая рэформа? (дацэнты Г. Д. Ветлугаеў, Л. І. Перцава, У. С. Дайнэка).

На пасяджэнне «круглага стала» запрашаюцца ўсе жадаючыя.

Пачатак работы ў 14.30.

«Жыццё кароткае — трэба спяшацца»

Ёсць у гісторыі нашай айчыннай навукі імёны, час над якімі ніколі не будзе падуладны, бо яны ўзбагацілі чалавецтва буйнейшымі адкрыццямі. Сярод такіх першаадкрывальнікаў ганаровае месца належыць Мікалаю Іванавічу Вавілаву — вучонаму, арганізатару, кіраўніку сельскагаспадарчай і біялагічнай навук, выдатнаму батаніку і географу, генетыку, заснавальніку вучэння аб біялагічных асновах селекцыі, імунітэце раслін, акадэміку, першаму прэзідэнту УАСГНІЛ, грамадскаму, дзяржаўнаму дзеячу.

Жыццё вучонага, які яшчэ ў юнацтве вызначыў свой шлях, паказала, што высакароднае імкненне служыць навуцы, у якой «мэта і жыццё», дазваляе пераадольваць усе цяжкасці, рабіць, здавалася б, немагчымае. І сапраўды, цяжкасцей на яго лёс выпала зашмат. Іх, бадай, можна было б «перазмеркаваць» па некалькі чалавечых жыццяў, ён жа змагаўся з імі адзін: мужна абараняў генетыку ў барацьбе з «вучэннем» Лысенкі, а ў 1940 годзе неабгрунтавана быў рэпрэсіраваны, стаў «ворагам народа».

Нядаўна на цэнтральным тэлебачанні дэманстраваўся шматсерыйны мастацкі фільм «Мікалай Вавілаў». Гэты тэлесерыял значна пашырыў нашы веды і ўяўленні аб жыцці, навуковай дзейнасці вучонага, яго трагічным лёсе. І вось шчаслівы выпадак! У нас яшчэ свежыя ўражанні аб фільме, і нарадзілася магчымасць сустрэцца з адным з яго герояў — малодшым сынам Вавілава — Юрыем Мікалаевічам.

Па службовых справах доктар фізіка-матэматычных навук Ю. М. Вавілаў прыязджае ў Мінск не ўпершыню. Запрашэнне наведаць і Гомель, каб сустрэцца са спецыялістамі інстытута лясной гаспадаркі, будучымі біёлагамі, студэнтамі нашага універсітэта, Юрый Мікалаевіч прыняў ахвотна.

Цікавасць да гэтай сустрэчы праявілі не толькі на біяфаку, але і на астатніх факультэтах ГДУ — вялікая аўдыторыя ў вучэбным корпусе № 1 была запоўнена ад адказу.

...Сціплы, стрыманы, нічым асабліва па знешняму выгляду не прыкметны, сталы ўжо чалавек расказваў, як у жніўні перадваеннага года арыштавалі яго бацьку. І невядома, як бы складваўся далейшы лёс сям'і «ворага народа», калі б не клопаты аб ёй Сяргея Іванавіча Вавілава — старэйшага брата бацькі. Ён, фізік, заснавальнік савецкай навуковай школы фізічнай оптыкі, акадэмік, у 1945 годзе стаў прэзідэнтам АН СССР. Яго аўтарытэт, канешне, адыграваў сваю ролю. Аднак у гады вайны, у эвакуацыі ў Саратаве, Юрыю з маці, як кажуць, гора хапіла спаўна. Потым ужо даведаліся, што зусім побач, у паўтара кіламетрах ад іх знаходзіўся ў няволі дасталены па этапу з Бутырскай турмы іх муж і бацька, сустрэцца з якім ім больш не было суджана.

Пасля эвакуацыі вярнуліся дамоў, у Ленінград. Тое, што бацькі ў жывых ужо няма, маці ад Юры старанна ўтойвала. Юнак закончыў школу і паступіў на фізфак Ленінградскага універсітэта. Некаторыя выкладчыкі ведалі пра лёс яго бацькі, і адносіліся да Юрыя са спачуваннем, аднакурснікі таксама. Але ўсё ж існавалі яшчэ сілы, якія ставілі перашкоды на шляху сына «ворага народа». Калі Юрый на трэцім курсе захацеў вучыцца далей па спецыяльнасці «ядзерная фізіка» (тады яна насіла назву «будова рэчыва»), адчуў дзеянне тых нябачных сіл. Каб вывучаць гэты прадмет, трэба было запоўніць спецыяльную анкету, у якой былі графы аб бацьках, родзічах за мяжой і інш. Ён напісаў: «бацька быў пад следствам, астатняе мне невядома», пасля чаго дэкан факультэта паклікаў яго ў свой кабінет і сказаў: «Мяняйце спецыяльнасць». На пытанне Юрыя: «Чаму?» рэзка дадаў: «Не пытайце, мяняйце спецыяльнасць» І толькі ўмяшанне ў гэту справу дзядзькі — Сяргея Іванавіча дапамагло юнаку вывучаць ядзерную фізіку.

Цяпер навуковая дзейнасць доктара фізіка-матэматычных навук Ю. М. Вавілава звязана з даследаваннямі ўзаемадзеяння часцінак звышвысокіх энергій у касмічных промнях.

Шмат пытанняў атрымаў ад удзельнікаў сустрэчы ганаровы госць: у якой ступені адпавядаюць сапраўднасці створаныя акцерамі ў тэлефільме вобразы яго бацькі, маці, «вучонага» Лысенкі, ці даводзілася яму сустракацца з Лысенкам, аб лёсе генафонда, створанага М. І. Вавілавым, ці падары Юрыю Мікалаевічу лёс шанс сустрэцца з акадэмікам А. Д. Сахаравым, які напісаў прадмову да адной з кніг М. І. Вавілава, выдадзеную ў Амерыцы... На ўсе з іх Юрый Мікалаевіч даваў вычарпальныя адказы.

На памяць аб сустрэчы Ю. М. Вавілаў падарыў Гомельскаму дзяржаўнаму універсітэту кнігу свайго бацькі «Жыццё кароткае — трэба спяшацца». У ёй сабрана публіцыстыка, пісьмы, іншыя матэрыялы вучонага. Словы, вынесеныя ў яе назву, М. І. Вавілаў часта паўтараў. І яны могуць служыць дэвізам усяго яго жыцця, поўнага няспыннага творчага гарэння і энтузіязму.

Т. ДУБЯК.

ВІНШУЕМ!

Дэканат эканамічнага факультэта горача віншуе выпускніцу эканамфака і аспірантку кафедры эканомікі і кіравання вытворчасцю АЛЯКСЕЕНКА Наталлю Анатольеўну (навуковы кіраўнік — дацэнт І. П. Трацэўскі) з паспяховай абаронай дысертацыі на атрыманне вучонай ступені кандыдата эканамічных навук.

НОВЫЯ НАЗВЫ ДЫСЦЫПЛІН

На пасяджэнні Савета кафедр грамадскіх навук ГДУ разгледжана пытанне аб перайменаванні вучэбных дысцыплін кафедры этыкі, эстэтыкі і гісторыі культуры. Зацверджаны іх новыя назвы: этыка (замест ранейшай назвы асновы марксісцка-ленінскай этыкі), эстэтыка (асновы марксісцка-ленінскай эстэтыкі), гісторыя і тэорыя рэлігіі і атэізму (навуковы атэізм), асновы гаспадарчага заканадаўства — для вытворчых патокаў (савецкае права і методыка прававога выхавання), асновы заканадаўства — для педагагічных патокаў (савецкае права і методыка прававога выхавання).

АБ АГУЛЬНАУНІВЕРСІТЭЦКІМ ПАРТЫЙНЫМ СХОДЗЕ

20 лютага ў актавай зале універсітэта адбудзецца агульнауніверсітэцкі адкрыты партыйны сход з парадкам дня: «Сацыяльна-эканамічнае развіццё універсітэта і задачы партыйнай арганізацыі». (Дакладчык — Л. А. Шамяткоў); пазіцыя камуністаў ГДУ аб праекце Дагавора Усесаюзнага рэферэндума і заключэнні саюзнага дагавору.

Просьба да ўсіх камуністаў і беспартыйных звяртацца ў партком універсітэта з прапановамі і крытычнымі заўвагамі па дадзенаму пытанню.

Пачатак — у 15 гадзін.

ПАРТКОМ.

ПАВЕДАМЛЕННЕ

У інфармацыйнай службе НДС (п. 5-13 корпус фізічнага факультэта, тэл. 56-73-38) можна азнаёміцца з планамі правядзення рэспубліканскіх і ўсесаюзных канферэнцый, нарад, семінараў Міністэрства народнай адукацыі БССР і Дзяржаўнага камітэта па народнай адукацыі СССР.

ЛІЧБЫ—ЛЮСТЭРКА НАШАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

ВУЧОНЫ САВЕТ УНІВЕРСІТЭТА ПА ДАКЛАДУ ПРАРЭКТАРА ПА НАВУЦЫ ПРАФЕСАРА А. М. СЕРДЗЮКОВА АБМЕРКАВАЎ ВЫНІКІ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАЙ РАБОТЫ І ПАДРЫХТОЎКІ КАДРАЎ ЗА 1990 ГОД.

У справаздачным годзе навуковая дзейнасць ГДУ праводзілася ў новых умовах фінансавання і гаспадарання.

Тэматычны план універсітэта выкананы поўнасцю. Завершаны 76 тэм або 85,4%, у тым ліку 44 дзяржбюджэтныя і 32 — дагаворны . Аб'ём фінансавання дзяржбюджэтных і дагаворных тэм склаў 1667,9 тыс. руб., г. зн. скараціўся на 3,3% у параўнанні з 1989 годам, у асноўным за кошт скарачэння аб'ёму дагаворных работ на 6,9%. Дзяржбюджэтнае фінансаванне павялічылася на 12,3% і склала 364 тыс. руб.

Па завершаных у 1990 г. навукова-даследчых работах атрыманы прыбытак у суме 543,9 тыс. руб. У мінулым годзе распараджэннем Савета Міністраў БССР навукова-даследчы сектар аднесены да другой катэгорыі па аплаце працы работнікаў.

На працягу года за кошт адлічэнняў ад прыбытку па завершаных НДР (фонд матэрыяльнага заахвочвання) былі выплачаны прэміі выканаўцам тэм на суму 32,5 тыс. руб., узнагароджанні па выніках года работнікам НДС на суму 27,3 тыс. руб., аказана матэрыяльная дапамога супрацоўнікам універсітэта на суму 16,4 тыс. руб.

За кошт сродкаў ФНТСР набыты абсталяванне і вылічальная тэхніка на суму 724,3 тыс. руб., выкананы работы па праектаванню новага корпуса ГДУ і капрамонту на суму 49 тыс. руб., набыты пуцёўкі на аздараўленне супрацоўнікаў і іх дзяцей на суму 29,1 тыс. руб.

Значна ўмацавана матэрыяльна-тэхнічная база універсітэта: у мінулым годзе набыта навуковае абсталяванне на суму 1368,4 тыс. руб., кошт асноўных фондаў склаў 2722,7 тыс. руб., за апошнія два гады набыта вылічальная тэхніка (у тым ліку імпартныя персанальныя ЭВМ) на суму звыш 900 тыс. руб.

Універсітэт атрымаў 23 рашэнні аб выдачы аўтарскіх пасведчанняў, пададзена 14 заявак на вынаходніцтвы (у 2,5 раза менш, чым у 1989 годзе). Упершыню ўкаранёны ў вытворчасць два вынаходніцтвы (аўтары В. Я. Кусочкін, В. А. Балакін і інш.).

Агульны аб'ём выданняў універсітэта склаў 359,4 друкаваныя аркушы, выдадзена 5 манаграфій, 9 вучэбных дапаможнікаў, апублікавана 167 навуковых артыкулаў.

У мінулым годзе ў вытворчасць ўкаранёна 19 распрацовак з эканамічным эфектам 681,8 тыс. руб. (у 1989 г. — 957,3 тыс. руб.), у вучэбны працэс — 5 распрацовак.

На ВДНГ СССР наш універсітэт быў прадстаўлены семнаццацню работамі вучэбна-метадычнага характару. У міжнародных канферэнцыях, з'ездах, сімпозіумах прынялі ўдзел 7 чалавек. На выкладчыцкай рабоце за мяжой знаходзяцца два чалавекі.

Эфектыўнасць аспірантуры — 50% (у 1989 г. — 45,8%). Абаронена 1 доктарская і 16 кандыдацкіх дысертацый (у 1989 г. — адпаведна 3 і 15).

У 1990 г. доктар педагагічных навук, прафесар, член-карэспандэнт АПН СССР І. Ф. Харламаў выбран акадэмікам АПН СССР, доктар эканамічных навук, прафесар В. Е. Цішчанка — членам-карэспандэнтам Інжынернай акадэміі СССР.

На Вучоным савеце адзначаны недахопы ў навуковай дзейнасці універсітэта: змяншэнне аб'ёму гасдагаворных работ; нізкая эканамічная эфектыўнасць; зніжэнне актыўнасці вынаходнікаў, адсутнасць канкурэнтназдольнай прадукцыі; недастатковая актыўнасць многіх кафедр у наладжванні прамых сувязей з вучэбнымі і навуковымі замежнымі ўстановамі і арганізацыямі; недастатковая актыўнасць кандыдатаў навук па падрыхтоўцы доктарскіх дысертацый.

Прынята пастанова, накіраваная на павышэнне эфектыўнасці НДР і падрыхтоўкі навукова-педагагічных кадраў у новых умовах фінансавання і гаспадарання, пераходу да рыначнай эканомікі, стварэння канкурэнтназдольнай навукаёмістай прадукцыі і яе паспяховай рэалізацыі на айчынным і замежным рынках, умацавання гаспадарчай і эканамічнай самастойнасці універсітэта, развіцця міжнароднага навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва.

Прарэктару па навуковай рабоце А. М. Сердзюкову, НДС, дэканам і загадчыкам кафедр фізічнага, матэматычнага і эканамічнага факультэтаў, загадчыку праблемнай навукова-даследчай лабараторыі даручана прапрацаваць пытанне аб адкрыцці пры ГДУ малых прадпрыемстваў, арэндна-падрадных калектываў, навуковых кааператываў.

У пастанове прадугледжваецца таксама з мэтай далейшага развіцця дзярждагаворных работ, захавання асноўнага саставу навуковых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і спецыялістаў НДС, а таксама стварэння аптымальных размераў прыбытку ўстанавіць ўзровень рэнтабельнасці дагаворных работ у НДС не ніжэй 30% у адпаведнасці з інструктыўнымі дакументамі, якія дзейнічалі ў 1990 годзе.

Вырашана таксама здымаць з фінансавання па дзяржбюджэту за кошт сродкаў, выдзеленых ВНУ, навукова-даследчай работы кафедр, якія сталі пераможцамі ў конкурсах на больш высокім узроўні (Міністэрства народнай адукацыі БССР, Дзяржкамадукацыі СССР і г. д.), і размяркоўваць вызваленыя сродкі на найбольш актуальныя і перспектыўныя фундаментальныя і пошукавыя НДР шляхам аб'яўлення новага конкурсу або пераразмеркавання сродкаў па раней адабраных работах.

Прадугледжана актывізаваць падрыхтоўку дактароў навук, выкарыстоўваючы для гэтых мэт усе формы (саіскальніцтва, творчы водпуск, перавод вучоных на пасады с. н. с., дактарантура іншых ВНУ і навуковых устаноў), ствараючы на кафедрах умовы для творчай актыўнасці перспектыўных вучоных (зніжэнне вучэбнай нагрузкі, устанаўленне персанальных надбавак).

Запланавана пашыраць дзейнасць па арганізацыі навуковых стажыровак за мяжой і выдзяляць для гэтага неабходныя сродкі.

Методыка і практыка вучэбнага працэсу

ДЛЯ ЎДАСКАНАЛЕННЯ ПРАФЕСІЙНАЙ ПАДРЫХТОЎКІ

Кафедра алгебры і геаметрыі матэматычнага факультэта вядзе выкладанне васьмі матэматычных дысцыплін з 29-ці прадугледжаных вучэбным планам па спецыяльнасці «матэматыка». Сур'ёзную ўвагу калектыў кафедры ўдзяляе ўкараненню рэкамендацый па ўдасканаленню вучэбнага працэсу і актывізацыі самастойнай працы студэнтаў, распрацаваных навукова-метадычным саветам універсітэта ў пачатку 1987 года. У адпаведнасці з ім выкладчыкамі кафедры ў 1987—1990 г.г. падрыхтавана 14 вучэбна-метадычных дапаможнікаў па чытаемых курсах.

Так, напрыклад, па курсу «Алгебра і тэорыя лічбаў», які вывучаецца ў трох семестрах, створаны цыкл з сямі метадычных дапаможнікаў, якія ўтрымліваюць, акрамя тэкстаў лекцый, індывідуальныя заданні кожнаму студэнту, афармленыя ў выглядзе лабараторных работ. Кожнай з ёй папярэднічаюць практычныя заняткі з усёй акадэмічнай групай, на якіх разбіраюцца тэарэтычныя пытанні праграм, рашаюцца тыповыя прыклады і задачы, выдаюцца тэксты індывідуальных заданняў. Выконваюцца лабараторныя работы ў падгрупах па 10—12 чалавек. На першым этапе студэнт атрымлівае адказы на ўзнікшыя пытанні, афармляе рашэнне задач і здае работу на праверку выкладчыку. На другім — праводзіцца абарона выкананых лабараторных работ. Выкладчык у асабістай гутарцы са студэнтам правярае веданне ім тэарэтычнага матэрыялу, уменне і навыкі ў рашэнні практычных задач, праводзіць аналіз найбольш характэрных памылак, выстаўляе адзнаку. Пры неабходнасці студэнту назначаюцца індывідуальныя кансультацыі.

Метадычнае забеспячэнне дысцыплін спецыялізацыі ажыццяўляецца кафедрай у выглядзе выдання «тэрміналагічных слоўнікаў». Мы зыходзілі з таго, што ажыццяўленне спецыялізацыі пры навучанні студэнтаў патрабуе стараннага адбору таго мінімуму навуковых ведаў, які неабходна даць на лекцыях і на падставе якога лёгка можна працягваць далейшую самастойную адукацыю ў патрэбным напрамку. З гэтага пункту гледжання карысным для студэнтаў з'яўляецца авалоданне асноўнымі паняццямі, якія сустракаюцца ў чытаемых спецкурсах. Аснову нашых метадычных дапаможнікаў складаюць кароткія артыкулы — азначэнні, прысвечаныя асноўным паняццям алгебры. Акрамя азначэнняў артыкулы напоўнены вядомымі вынікамі, якія ўказваюць на ролю данага паняцця ў сучаснай алгебры.

Разам з тым, у рамках спецыялізацыі шырока выкарыстоўваецца машынапісны варыянт тэкстаў лекцый Л. А. Шамяткова «Асновы тэорыі груп», яго вучэбны дапаможнік «Класічныя фактарызацыі груп і кольцаў», а таксама яго манаграфіі «Фармацыі канечных груп» і «Фармацыі алгебраічных сістэм» (апошняя — сумесна з А. М. Скібай).

Укараняемая ў рамках спецыялізацыі сістэма спецкурсаў дазваляе паглыблена выкласці рад класічных раздзелаў алгебры, азнаёміць студэнтаў з прыкладнымі аспектамі сучаснай алгебры, стварыць неабходную тэарэтычную базу для самастойнай навукова-даследчай работы.

В. МАНАХАЎ,
загадчык кафедры алгебры і геаметрыі, дацэнт.

З ДВАЦЦАЦІГАДОВАЙ ВЫШЫНІ

Ігар Паўлавіч Трацэўскі стаяў ля вытокаў стварэння эканамічнага факультэта нашага універсітэта. Яго дэканам, з некаторым перапынкам, ён з'яўляецца па сённяшні дзень. Не выпадкова карэспандэнт нашай газеты рашыў пагутарыць па некаторых пытаннях вузаўскага жыцця менавіта з ім.

— **Вы пачалі сваю працу дэканам звыш 10 гадоў назад. Ёсць розніца ва ўзаемаадносінах студэнта і выкладчыка тады і цяпер?**

— Так. Каля паловы цяперашніх студэнтаў факультэта яшчэ не нарадзіліся, калі быў створаны наш факультэт, і я стаў яго дэканам. Практычна змянілася пакаленне. І ўжо рыхтуюцца паступаць на факультэт дзеці нашых выпускнікоў.

Натуральна, што за гэты час змяніліся і выкладчыкі, і студэнты, і ўзаемаадносіны паміж імі. Выкладчыкі пасталелі (у момант стварэння факультэта ў пераважнай большасці з іх узрост не перавышаў 30 гадоў) і сталі больш вопытнымі, іх рады папоўніліся моладдзю, у першую чаргу, уласнымі выпускнікамі. Акселерацыя кранула студэнтаў, яны сталі больш інфармаванымі і, на мой погляд, у сярэднім больш інфантыльнымі. Як і раней, больш запаміналіся лепшыя і горшыя. І тыя і другія былі раней, ёсць і цяпер.

Здаецца, што раней адносіны «студэнт-выкладчык» былі больш цесныя і больш «цёплыя». Больш часу яны знаходзіліся разам, многія куратары акадэмічных груп былі старэйшымі членамі студэнцкай сям'і. Для факультэта меў значэнне і меншы ўзроставы разрыў. Адносіны былі больш даверлівымі і дзелавымі. Адчувалася большае ўзаемнае імкненне разам працаваць і адпачываць. У пэўнай ступені тут праяўляюцца настальгічныя настроі, выцякаючыя з вечнай праблемы бацькоў і дзяцей, а таксама часы «застою», якія наклалі адбітак на ўсіх нас.

— **І як вынік гэтых часоў ухіляецца?**

— З аднаго боку, вельмі хутка. Мы пасяшаліся разбурыць старую сістэму навучання і выхавання, скарацілі колькасць абавязковых заняткаў, увялі свабоднае наведванне лекцый, ліквідавалі інстытут куратараў акадэмічных груп, увялі (фармальнае) студэнцкае самакіраванне, дырэктыўна паслабілі ролю грамадскіх арганізацый, паспрабавалі надаць ім сапраўды добраахвотны характар. Зараз у вышэйшай школе развіваюцца гасразліковыя адносіны, укараняецца канкрэтная сістэма падрыхтоўкі спецыялістаў.

Аднак, хутка разбурыўшы старую сістэму, мы, як і ў іншых галінах гаспадаркі, марудна ствараем новую з усімі выцякаючымі адсюль вынікамі. Нягледзячы на гэта, у цяперашні час на кафедрах факультэта ў сувязі з пераводам эканомікі на рыначныя адносіны ідзе інтэнсіўны працэс абнаўлення інфармацыі, перагледжваюцца вучэбныя планы, змяняецца структура і змест асобных вучэбных дысцыплін. Больш марудна і цяжка ідзе працэс перабудовы выхаваўчага працэсу. І тут не праяўляюцца вынікі толькі дэідэалагізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу, але і ўзмоцнены радыкалізм сучаснага студэнцтва, і яго актыўнасць і збянтэжанасць, негатоўнасць весці шчыры дыялог з выкладчыкамі. Патрэбен час.

— **Якія праблемы стаяць пры падрыхтоўцы эканамістаў у ГДУ?**

—Іх шмат. Па-першае, у кантэксце прапрацоўваемай у нас у краіне дзвюхступенчатай сістэмы падрыхтоўкі эканамістаў (бакалаўр—магістр). У выпадку яе прыняцця трэба будзе карэнным чынам перабудаваць увесь вучэбнавыхаваўчы працэс. Яшчэ больш складаным гэты працэс робіць пераход эканомікі на рыначныя адносіны ва ўсёй яе разнастайнасці і складанасці.

Па-другое, асаблівую вастрыню набывае працэс перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі выкладчыкаў. Як і ўсюды, для гэтага патрэбны грошы. І стварэнне неабходнасці вывучэння рынку, менеджэрызму, маркетынгу і іншых адносін у развітых краінах. Неабходна развіццё і ўмацаванне сувязей з роднаснымі школамі і факультэтамі на Захадзе.

Па-трэцяе, стварэнне нармальнай матэрыяльнай базы, у першую чаргу, забеспячэнне вылічальнай тэхнікай хаця б на ўзроўні роднасных ВНУ і факультэтаў.

Па-чацвёртае, стабілізацыя становішча і далейшае развіццё традыцый, якія склаліся на факультэце за 20 гадоў.

— **Вядома, што ў Вас падтрымліваюцца даволі цесныя сувязі з выпускнікамі?**

— На жаль, з усімі (а ўсяго мы выпусцілі 2555 чалавек) гэтыя сувязі не зусім цесныя. Хацелася б, каб яны ўмацоўваліся. Мы лічым, што працоўныя і грамадска-палітычныя дасягненні нашых выпускнікоў — асноўны вынік нашай дзейнасці. Каб рыхтаваць канкурэнтназдольных студэнтаў, трэба мець з выпускнікамі зваротную сувязь. І мы такую сувязь маем, перш за ўсё, з кіраўнікамі эканамічных службаў прадпрыемстваў і аб'яднанняў г. Гомеля, нашым былым студэнцкім актывам. Гэта дазваляе трымаць руку на пульсе эканамічнага жыцця, паўней улічваць запытанні і патрэбы вытворчасці.

— **Не маглі б Вы назваць лепшых выпускнікоў?**

— Гэта вельмі складана зрабіць. Было шмат, асабліва ў першых выпусках вельмі і вельмі добрых студэнтаў, якія сумяшчалі ў сабе здольнасці аналітыкаў, даследчыкаў і грамадазнаўцаў, як мы тады іх называлі. Сярод іх намеснікі генеральнага дырэктара ВА «Гомсельмаш» В. Б. Нечыпаровіч, дырэктара шклозавода імя М. В. Ламаносава, дэлегат XXXI з'езда КПБ Ю. Л. Ільеў, начальнік планава-эканамічнага аддзела маторарамонтнага завода А. І. Цімашэнка, нач. аддзела працы заработнай платы завода пускавых рухавікоў Т. С. Курыліна і шмат іншых. Першым камсоргам факультэта быў А. В. Сасноў — цяпер старшыня камісіі па працы і сацыяльнай абароне Вярхоўнага Савета БССР. Таксама сярод 30 выпускнікоў нашай аспірантуры многія працуюць на кафедрах гомельскіх ВНУ.

— **Ці існуе сувязь кафедр вашага факультэта з эканамічнымі кафедрамі іншых гомельскіх ВНУ?**

— Мы лічым, што гэта сувязь зусім недастатковая. Для паляпшэння нашай работы, на наш погляд, было б мэтазгодным аб'ядноўвацца: з мэтай наладжвання метадалагічнай вучобы, аказання ўзаемадапамогі ў арганізацыі вучэбнага працэсу, правядзення сумесных навуковых даследаванняў. Дарэчы, усіх нас тут павінна аб'ядноўваць чарнобыльская бяда.

— **У гэтай сувязі, пытанне аб Вашых адносінах да стварэння ў г. Гомелі зоны свабоднага прадпрымальніцтва.**

— З пункту гледжання ідэі і канцэпцыі, бадай, ніхто з гамяльчан не будзе пярэчыць супраць гэтага. Але з пункту гледжання рэальнага ўвядзення ідэі ў жыццё... Тут ёсць пытанні. Як, напрыклад, растлумачыць, што Гомель уваходзіць у гэту зону, а Нароўля або Навазыбкаў не? Абгрунтоўваюць неабходнасць стварэння такой зоны таксама Брэст і Магілёў. Ці не лепш і рэальней адразу змагацца за стварэнне адзінай чарнобыльскай зоны, уключаючы сюды забруджаныя тэрыторыі трох рэспублік.

ЦЯНЬЦЗІНСКІ ПЕДАГАГІЧНЫ УНІВЕРСІТЭТ.

ЧАС І КРАІНЫ

КІТАЙ

У саставе дэлегацыі Міністэрства народнай адукацыі БССР аўтару гэтых радкоў у бягучым навучальным годзе давялося наведаць КНР. Мэта паездкі — азнаямленне з ВНУ Кітая і заключэнне пагадненняў аб супрацоўніцтве.

ПА прыбыццю ў Кітай наша дэлегацыя раздзялілася на дзве групы з тым, каб азнаёміцца з большай колькасцю вышэйшых навучальных установаў. Адна група на чале з начальнікам Галоўнага ўпраўлення вышэйшай адукацыі і навукі В. І. Стражавым адправілася па маршруту Пекін — Чэнду — Шанхай. Другой групай даручылі кіраваць мне, яе маршрут: Пекін — Цяньцзін — Сіань. У цэлым абедзве групы наведалі каля двух дзесяткаў ВНУ, мелі шмат сустрэч і гутарак з выкладчыкамі і студэнтамі. Уражанняў засталося вельмі шмат. Цяпер, успамінаючы тыя дні, нагадваеш і тыя пачуцці, якія валодалі намі. Перш за ўсё — гэта радасць і здзіўленне. Нам было радасна апынуцца ў дружалюбнай краіне, бачыць прыветлівыя твары людзей, адчуваць з боку ўсіх, з кім бы мы ні сустракаліся, велізарную павагу нашай краіны і дружалюбства да савецкіх людзей. Разам з тым у Кітаі з засмучэннем усцрымаюць перыяд ахаладжэння паміж нашымі краінамі, які пачаўся ў 60-я гады. Цяпер усюды адчуваецца гарачае імкненне да цеснага супрацоўніцтва. Гэта прыемна. Разам з тым мы адчулі пачуццё здзіўлення і нават разгубленасці. Справа ў тым, што мы чакалі ўбачыць кітайскія ВНУ прыкладна такімі ж (у сэнсе аснашчанасці і матэрыяльнай базы), як і нашыя. Аказалася інакш. У Кітаі на ўсіх узроўнях разумеюць, што твар вышэйшай школы—гэта не толькі твар краіны, але і твар будучыні. Таму дзяржава там укладвае значныя (у тым ліку валютныя) сродкі ў развіццё ВНУ. Там ставіцца адна з галоўных мэт — дасягнуць і пераўзыйсці сусветны ўзровень. У Кітаі разумеюць, што ВНУ павінны быць цэнтрамі навукі, адукацыі, культуры і дабіваюцца гэтага, трацячы вялікія сродкі. Кітайская ВНУ мае, як правіла, абасобленую вялікую тэрыторыю, абнесеную цаглянай сцяной. На гэтай тэрыторыі — вучэбныя карпусы, інтэрнаты, навукова-даследчыя інстытуты і цэнтры, спартыўныя комплексы, магазіны. Па колькасці студэнтаў кітайскія ВНУ невялікія — у сярэднім каля 3 тысяч студэнтаў. У краіне няма ніводнай ВНУ з колькасцю студэнтаў звыш 11 тысяч чалавек.

Яшчэ адна асаблівасць — шмат сваіх студэнтаў і выкладчыкаў Кітай пасылае на вучобу і стажыроўку за мяжу і шмат запрашае вучоных з вядучых ВНУ іншых краін. Тут вельмі шмат імпартнага абсталявання, галоўным чынам, японскай і амерыканскай вытворчасці, у тым ліку вылічальнай тэхнікі. Сярэдні кітайскі універсітэт мае не менш ста амерыканскіх персанальных камп'ютэраў. А нярэдка іх колькасць дасягае 1 400.

Гонар кітайскіх ВНУ — іх бібліятэкі. Як правіла, нават можна сказаць, што ў большасці выпадкаў — гэта асобныя бібліятэчныя карпусы, у чытальных залах якіх адразу можа размясціцца трэць усіх студэнтаў.

Інтэрнаты для студэнтаў не раскошныя, але імі забяспечаны ўсе, хто ў гэтым мае патрэбу. Рыхтаваць страву ў інтэрнаце забаронена. Няма там і ніякіх буфетаў. Ды яны і не патрэбны, бо побач ёсць прасторная сталовая.

СВОЙ расказ пачаў з ВНУ Пекіна, таму што менавіта там пачынаўся наш маршрут. Але адразу адзначу: мы не адчулі рэзкага адрознення паміж сталічнымі і правінцыяльнымі ВНУ. Больш таго, многія прэстыжныя навучальныя ўстановы размешчаны як раз не ў сталіцы.

У першы дзень знаходжання ў Пекіне з намі гутарыў кіраўнік Пекінскага бюро вышэйшай адукацыі прафесар Чэн. Вось што ён нам расказаў. Пекін — другі горад у Кітаі па колькасці насельніцтва (пасля Шанхая). Жыхароў у Пекіне прыкладна столькі ж, як ва ўсёй Беларусі. Але калі ў нашай рэспубліцы 32 вышэйшыя навучальныя ўстановы, дык у Пекіне іх — 67 (як ужо адзначалася, вельмі вялікіх па колькасці студэнтаў ВНУ тут няма). Усяго ў сталіцы Кітая 160 тыс. студэнтаў, 18,5 тыс.— аспірантаў. Тут працуе 37 тысяч выкладчыкаў, сярод якіх 12,5 тыс. — дацэнты і прафесары. Агульная плошча тэрыторыі, якую займаюць ВНУ, — 1600 гектараў. Вытворчыя плошчы складаюць 6 млн. м². Гэта азначае, што на кожнага студэнта прыпадае ў сярэднім 37,5 м². Для параўнання скажам, што ў Гомельскім дзяржуніверсітэце гэта лічба раўняецца 5,2 м². У ВНУ Пекіна некалькі сотняў навуковых падраздзяленняў, у якіх працуе 7 200 навуковых супрацоўнікаў. У 16-ці універсітэтах кітайскай сталіцы ёсць свае выдавецтвы.

У ВЫЛІЧАЛЬНЫМ ЦЭНТРЫ ПЕКІНСКАГА ПОЛІТЭХНІЧНАГА УНІВЕРСІТЭТА.

Універсітэтаў у Пекіне і наогул у Кітаі шмат, таму што універсітэцкая сістэма з'яўляецца там дамінуючай. У Пекіне тры шматпрофільныя універсітэты (прыкладна з такім жа наборам спецыяльнасцей, як і ў ГДУ). Аднак ёсць і іншыя універсітэты — інжынерныя, эканамічныя, педагагічныя, медыцынскія і г. д. У прыватнасці, настаўнікаў для школ і выкладчыкаў для іншых навучальных установаў у Пекіне рыхтуюць пяць педагагічных універсітэтаў. Парадак і дысцыпліна ў кітайскіх ВНУ проста здзіўляюць. Выключэння студэнтаў тут практычна не бывае. Наведванне лекцый для іх — абавязковае.

Раскажу аб двух пекінскіх універсітэтах. Спачатку мы пабывалі ў Цінхуанскім. Ён быў заснаваны ў 1911 годзе як вышэйшая школа для падрыхтоўкі кітайскіх студэнтаў да паступлення ва універсітэты ЗША. У 1928 годзе яго функцыі пашырыліся. Але другое сваё нараджэнне гэты універсітэт адносіць да 1949 года, калі была ўтворана КНР. Цяпер ён мае 28 факультэтаў, 31 навукова-даследчы інстытут, 5 нацыянальных лабараторый. Ва універсітэце вучыцца 11 тыс. студэнтаў і 3 тысячы аспірантаў. Агульная колькасць выкладчыкаў і навуковых супрацоўнікаў — 3 890, з якіх 2 000 — выкладчыкі. Плошча, займаемая універсітэтам, — 302 га. Вытворчыя плошчы складаюць 850 тысяч м². Архітэктура універсітэцкага комплексу проста захапляльная. Ён размясціўся вакол старажытнага палаца дынастыі Чын, а празрыстыя сажалкі і зялёныя паплаўкі адлюстраваны ў назве Цінхуа. Універсітэт мае ярка выяўлены прыкладны, інжынерны характар. Асноўныя факультэты: механічны, аўтамабільны, хімічны, будаўнічы, камп'ютэрных навук і тэхналогіі, электратэхнічны, аўтаматыкі, гідраўлікі, энергетыкі. Між іншым, у гутарцы з кіраўніцтвам гэтага універсітэта мы даведаліся аб сістэме правядзення ўступных экзаменаў у Кітаі.

Паступаючыя здаюць сем уступных экзаменаў (амаль усе дысцыпліны сярэдняй школы). Экзамены ва ўсіх ВНУ прыродазнаўчага профілю аднолькавыя, таксама як і ва ўсіх гуманітарных. Але матэматыку здаюць пры паступленні ў любую ВНУ. Усе экзамены — пісьмовыя. Экзаменацыйныя заданні рыхтуюцца цэнтралізавана для ўсіх ВНУ краіны. Экзамены праводзяцца адначасова ва ўсе ВНУ краіны экзаменацыйнымі камісіямі па месцу жыхарства паступаючых. Такім чынам, у адной групе экзаменуемых могуць аказацца паступаючыя ў самыя розныя ВНУ, а экзаменацыйныя камісіі маюць міжвузаўскі характар. Як жа праходзіць адбор будучых студэнтаў? Кожны абітурыент у заяве ўказвае ў парадку прыярытэту пяць ВНУ, куды ён хоча паступіць. Кожны экзамен ацэньваецца па 100-бальнай сістэме. Максімальна магчымая сума балаў паступаючага — 700. Пры такой сістэме паўпрахадных балаў не бывае, і камплектаванне ВНУ ператвараецца ў нескладаную бюракратычную задачу. Сістэма цікавая, хоця, на наш погляд, пры ёй губляецца асоба. Але гэта ўжо іншая задача, якая, відавочна, можа вырашацца іншымі шляхамі.

Л. ШАМЯТКОЎ,
рэктар ГДУ
імя Ф. Скарыны.

(Працяг будзе).

Фск для роздуму

ЦІ ПРЫНОСІЦЬ ЗДАРОЎЕ СПАРТАКІЯДА «ЗДАРОЎЕ»?

Складаная палітычная і эканамічная абстаноўка ў краіне расслабіла ўсе прывадныя рамяні нашай дзяржаўнай сістэмы. Не стала выключэннем і сфера фізічнай культуры і спорту, якая катастрафічна нішчыцца ў беднасць.

Кожны дзень у краіне не выходзяць на працу з-за часовай непрацаздольнасці па хваробе больш 4 млн чалавек, эканамічныя страты ад якіх па падліках экспертаў складаюць каля 70 млрд. рублёў у год. Толькі прамыя затраты, звязаныя з выплатай па бальнічных лістах, перавышаюць 7 млрд. руб.

Названыя вышэй негатыўныя з'явы ў многім звязаны з недаацэнкай у грамадстве ролі фізічнай культуры і масавага аздараўленчага спорту як моцнага сродку ўмацавання здароўя.

Разлікі паказваюць, што паўсюднае ўкараненне фізкультурных заняткаў з працоўнымі прынесла б мінімум 2 млрд. рублёў эканоміі толькі за кошт скарачэння выплат па часовай непрацаздольнасці па хваробе...

Лозунг застойных, як модна зараз гаварыць, часоў — «Здароўе народа — багацце краіны» — выклікае цяпер саркастычную ўсмешку.

А як жа абстаяць справы з аздараўленнем прафесарска-выкладчыцкага саставу і супрацоўнікаў нашага універсітэта?

У якойсьці ступені гэта адлюстроўваецца ў актыўнасці ўдзелу ў спартакіядзе «Здароўе».

Цяперашняя спартакіяда прыкметна адрознівалася ад папярэдніх тым, што прыцягнула ўвагу толькі некаторых удзельнікаў.

У спаборніцтвах па плаванню прыняло ўдзел толькі 14 чалавек (5 — матэматычны, 6 — эканамічны, 2 — гістарычны, 1 — геалагічны факультэты). Гэта ў два разы менш, чым у мінулым годзе, хаця і леташняя лічба не ўражвала ад нашых выкладчыкаў. Тут перамаглі эканамісты. Матэматыкі і гісторыкі — на наступных месцах.

У спаборніцтвах па кулявой стральбе мы зноў выявілі пасіўнасць. Толькі матэматычны, філалагічны і геалагічны факультэты здолелі сабраць па 10 удзельнікаў. А такія факультэты, як фізічны і гістарычны выставілі па аднаму чалавеку. Тройка прызёраў тут такая: матэматычны, эканамічны і філалагічны факультэты.

У асабістым заліку вызначыўся дацэнт матэматычнага факультэта П. Д. Грыгарук. Ён выбіў 88 ачкоў, што перавышае нарматыў трэцяга спартыўнага разраду. Дацэнт У. І. Бобрык з эканамічнага факультэта быў другім — 87 ачкоў, і на трэцім ганаровым месцы С. А. Ліс з філалагічнага факультэта — 85 ачкоў. Уладзімір Ільіч і Святлана Антонаўна таксама пераўзыйшлі нарматыў трэцяга спартыўнага разраду.

У спаборніцтвах па шахматах, нечакана для спецыялістаў, выйшаўшую прыступку п'едэсталу гонару заняла каманда філалагічнага факультэта ў саставе У. М. Калмыкова (загадчык кафедры філасофіі), Ю. А. Прыкашоўскага (заг. каф. хіміі) і старшага выкладчыка В. М. Вераксова.

(Заканчэнне на 4-й стар.).

8 лютага споўнілася 70 гадоў з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі Івана Мележа

НА АПЕТАЙ ІМ ЗЯМЛІ

ЧАГО пачынаецца пісьменнік? З прызвання? Таленту? Неадольнага імкнення выказаць сябе, паведаць свету аб бацькоўскай зямлі, прызнацца ў любві да яе? Мележ пачынаўся з першага, другога і трэцяга. А нарадзіла яго зямля Беларусі, нашай роднай Гомельшчыны, каб потым ён ўлюбіўся ў яе, разгледзеў на ёй кожнае дрэўца, травінку, убачыў, як налівaецца колас, як зацвітаюць верасы, як выплывае месяц на сіні начлег, пачуў усплёск прыпяцкіх хваль, каб потым стаў песняром Палесся.

Сёння ўзрушаная памяць вяртае мяне і да гэтага цудоўнага краю, радзімы Мележа, і да тых незабыўных сустрэч з землякамі пісьменніка, якія традыцыйна адбываюцца кожныя пяць год, у дзень святкавання чарговага юбілею класіка нашай літаратуры. Скрозь прызму гэтых сустрэч больш велічнымі паўстаюць і сама постаць Івана Паўлавіча, і яго творчасць, у якой, як у люстэрку, адбіліся найбольш значныя вехі з жыцця народа і краіны.

1976, 1981, 1986 гады — гэта гады сустрэч студэнтаў і выкладчыкаў Гомельскага універсітэта імя Ф. Скарыны з зямлёй, апетай Іванам Мележам. Напярэдадні іх у каторы раз перачытвалі кнігі пісьменніка, старонкі яго біяграфіі, яго ўспамінаў. Студэнты-філолагі ведалі, што для больш глыбокага разумення сапраўднага таленту, трэба наведаць яго Радзіму, тыя мясціны, дзе ён узрос, «дзе чуў цеплыню матчыных рук і матчынага сэрца, куток яго маленства». Тым больш, што кожная такая сустрэча выльвалася ў сапраўднае мележаўскае свята. Гэта былі сустрэчы не толькі з Палессем, але і з палюбіўшыміся героямі, выведзенымі ў «Палескай хроніцы», кнізе, якая «стала вышэйшым дасягненнем сучаснай беларускай прозы, пакажчыкам яе сталасці і жыццяздольнасці». Як толькі аўтобус зварочваў у вёску, студэнты з хваляваннем углядваліся ў глінішчанскія прысады, калгасныя палі, палящуцкія хаты, калодзежныя «жураўлі» каля іх, блакітнае палескае неба. Усё здавалася звычайным, але разам з тым усё бачылася скрозь паэтычную прызму трылогіі. Тут жылі, працавалі, кахалі адзін аднаго героі Мележа, тут закладвалі яны асновы новага жыцця, змагаліся за сваё шчасце. Вось ён, запеў да рамана «Людзі на балоце»: «Хаты былі на востраве. Востраў гэты, праўда, не [illegible] — аб яго не плёскаліся ні марскія, ні азёрныя хвалі. Навокал адно гніла пук'істая дрыгва, ды мoклі панурыя лясы. Вёска тулілася ля берага вострава. Платы агародаў дзенідзе забягалі на куп'ё ўзболатка...». А з якой цікавасцю глядзелі студэнты на тую цагельню, дзе біўся Васіль Дзяцел з Яўхімам за лепшы кавалак зямлі, на тую куранёўскую грэблю, што стала сімвалам першай калектыўнай працы палешукоў, грушу-дзічку, каля якой не раз стаялі закаханыя Ганна і Васіль. Яны ўбачылі і яшчэ раз перажылі многія старонкі мележаўскай кнігі.

Палеская зямля свята шануе памяць свайго песняра: яго імя носіць Глінішчанская сярэдняя школа, у якой добрым словам успамінае моладзь «дзядзьку Івана», што зрабіў многае для яе будаўніцтва. Тут адкрыты музей Івана Мележа, дзе ў кожным з яго пакояў працягвае «жыць» сам пісьменнік, тут жывуць яго рэчы, рэчы чалавека, які пастаянна шукаў сустрэч з землякамі, бываў часта ў калгасе, гутарыў з людзьмі, цікавіўся іх жыццём, умовамі працы.

Дырэктар музея Міканор Якаўлевіч Яраш, адзін з рэальных прататыпаў Міканора з «Палескай хронікі», былы сябар Мележа, у час экскурсіі па музею з любоўю і пашанай далучае студэнтаў і ўсіх прысутных да непаўторнага свету жыцця і дзейнасці гэтага выдатнага чалавека. Ён вядзе нас у пакойчык, дзе знаходзяцца шматлікія дакументы і публікацыі, архіўныя матэрыялы, рэцэнзіі на мележаўскія раманы, артыкулы аб іх. І ўсё пра Мележа, чалавека, грамадзяніна, патрыёта.

У наступным пакоі звяртаем увагу на крэсла, у якім некалі ў задуменні сядзеў пісьменнік у сваім рабочым кабінеце, выцягнуўшы ад доўгай хады стомленыя ногі. Пішучая машынка — добрая спадарожніца на ўхабістых пісьменніцкіх дарогах, якая, па словах Міканора Якаўлевіча, рэдка калі стаяла без работы.

У час кожнай новай сустрэчы з зямлёй Івана Мележа пераконваешся, што тут, на Палессі — вытокі і карані яго «Палескай хронікі», карані самога Івана Мележа. Некалі ў сваёй аўтабіяграфіі ён пісаў: «Ёсць у кожнага свой, мілы сэрцу куток, які з бегам гадоў не толькі не цьмее ў памяці, а становіцца як бы яснейшы, даражэйшы. Куток гэты — тая хата, дзе мы вучыліся хадзіць, дзе чулі цеплыню матчыных рук і матчынага сэрца, куток нашага маленства». Гэта сказана пра роднае Палессе, родную Гомельшчыну, якія далі пуцёўку ў вялікае жыццё, у літаратуру. Памяццю мележаўскага сэрца сталі яго выдатныя творы «Мінскі напрамак», «Палеская хроніка», зборнікі «У завіруху» і «Гарачы жнівень», п'есы «Пакуль вы маладыя», «Дні нашага нараджэння», аповесці і апавяданні 60-ых гадоў «Дом пад сонцам», «Край, які любіш», «Спатканне за горадам», «Ў гарах дажджы», «Што ён за чалавек», ваенныя дзённікі, сшыткі, запісныя кніжкі, што ўвайшлі ў «Першую кнігу», выдадзеную пасмяротна.

На зямлі, апетай Мележам, яшчэ і яшчэ раз адчуваеш, што значыць родная, бацькоўская зямля ў жыцці кожнага чалавека, што такая зямля, як палеская, не магла не нарадзіць пісьменніка, які стаў яе песняром. У канцы мінулага года студэнты IV і V курсаў рускага і беларускага аддзяленняў філалагічнага факультэта (сярод іх— Наташа Салаўёва, Надзея Кошман, Наташа Маслоўская, Сяргей Сазонаў, Васіль Капітоненка, Наташа Ратнікава і інш.) пабывалі з цікавай літаратурна-музычнай кампазіцыяй, прысвечанай 70-годдзю з дня нараджэння Івана Мележа, у Лельчыцкім і Гомельскім раёнах, дзе таксама ведаюць, любяць і помняць пісьменніка. Выступалі перад вучнямі і настаўнікамі Лельчыцкай сярэдняй школы, жывёлаводамі, калгаснікамі, творчай інтэлігенцыяй Гомельскага раёна. Задоўга да самога юбілею пісьменніка прагучалі беларускія народныя песні, любімыя песні Мележа. Яны змяняліся вясёлымі танцамі, мастацкім чытаннем, словамі прызнання ў любві да сына Палесся.

Поўныя незабыўных уражанняў вярталіся студэнты ў родны Гомель. За вокнамі — зіма. Люты месяц. Месяц нараджэння Івана Паўлавіча Мележа. І студэнты —ў чаканні новых сустрэч з цікавымі людзьмі, шчырымі прыхільнікамі мележаўскага таленту. Іх чакаюць у Рэчыцкім, Добрушскім, Гомельскім і, зразумела, у Хойніцкім раёнах. Добрых ім сустрэч, незабыўных успамінаў. Думаецца, што такія сустрэчы духоўна ўзбагачаюць моладзь, далучаюць да непаўторнага свету мастацтва, той вялікай літаратуры, якой наканавана жыць вякі.

В. СМЫКОЎСКАЯ,
дацэнт кафедры беларускай літаратуры.

Факт для роздуму

ЦІ ПРЫНОСІЦЬ ЗДАРОЎЕ СПАРТАКІЯДА «ЗДАРОЎЕ»?

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.).

Думаю, што поспех шахматыстаў біялагічнага факультэта не выпадковы, калі нагадаць вынікі мінулагодняй спартакіяды, дзе яны сталі бронзавымі прызёрамі. Але ўжо той факт, што каманда біялагічнага факультэта ўпершыню пераадолела такія прызнаныя ў шахматах факультэты, як фізічны (другое месца), матэматычны (трэцяе) факультэты, гаворыць аб многім.

Калі гэты матэрыял з'явіцца ў газеце, ужо завершацца спаборніцтвы па міні-футболу і застанецца правесці першынство па рыбнай лоўлі.

Аналіз работы па аздараўленню прафесарска-выкладчыцкага саставу і супрацоўнікаў нашага універсітэта ў апошнія гады сведчыць аб тым, што спартакіяда праводзіцца толькі для бюракратычнай галачкі.

З году ў год спартакіяда «Здароўе» праводзіцца па тых відах спорту, якія не мяняюцца. І спартыўны клуб, і прафсаюзны камітэт супрацоўнікаў мала цікавіць, ці падабаецца гэта іх удзельнікам або не.

А зусім жа нескладана правесці элементарнае апытанне, дзе кафедры выказалі б свае пажаданні адносна відаў спорту ў спартакіядзе «Здароўе».

Зараз іншыя часы і трэба праводзіць тыя віды спорту, якія падабаюцца і прыцягнуць большую колькасць выкладчыкаў і супрацоўнікаў.

Фактычна, «масавае аздараўленне» у нас працягваецца два тыдні, а ў астатні час у нашым распараджэнні толькі секцыя энтузіястаў па футболу і плавальны басейн (пры абмежаваным наведванні).

А чаму б на працягу года (раз у месяц) не праводзіць спаборніцтвы па падвіжных гульнях гіры (па ўзроставых групах), па більярду або армрэстлінгу (барацьба на руках за спецыяльным сталом), або спаборніцтвы па брыджу. У нас жа ў краіне па гэтых відах спорту ўжо праводзяцца міжнародныя і ўсесаюзныя спаборніцтвы.

Няма слоў, што гэта патрабуе дадатковых клопатаў, але тое, што так далей нельга нам «аздараўліваць» супрацоўнікаў, ні ў каго не выклікае сумнення.

І яшчэ архіважнае пытанне: хто з прафесарска-выкладчыцкага саставу і супрацоўнікаў універсітэта можа цвёрда сказаць, які ў яго ўзровень функцыянальных магчымасцей арганізма. А гэта ж крайне важна для вызначэння рэзервовых магчымасцей арганізма, якія садзейнічаюць актыўнаму даўгалеццю.

Да слова сказаць, супрацоўнікі кафедры фізічнага выхавання распрацавалі арыгінальную праграму вызначэння ўзроўню здароўя, апрабаваную, дарэчы, на Гомельскім заводзе станочных вузлоў. Але, здаецца, і гэта не хвалюе наш прафсаюзны камітэт. А шкада. Падобную дыспансерызацыю (умоўна назаву яе так) здароўя можна правесці на працягу некалькіх месяцаў ужо да канца бягучага навучальнага года.

Дзесятак нескладаных тэстаў, закладзеных у ЭВМ, дазваляе атрымаць аб'ектыўную характарыстыку ўзроўню нашага здароўя. А гэта крайне важна, улічваючы тое экалагічнае становішча, у якім мы жывем.

Ініцыятарам укаранення і распаўсюджвання розных форм аздараўлення павінны быць, перш за ўсё, на мой погляд, прафком і спартклуб.

А як вы лічыце, таварышы?

В. МАРЧАНКА,
наш нештатны карэспандэнт.

ГОМЕЛЬСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАД:

— па кафедры гісторыі СССР і БССР — асістэнта;
— па кафедры фізічнага выхавання — ст. выкладчыка;
— па кафедры эканамічнай інфарматыкі і АСК — дацэнта.

Тэрмін падачы заяў на конкурс — 1 месяц з дня апублікавання паведамлення аб яго правядзенні.

Заявы і дакументы накіроўваць на адрас: 246699, г. Гомель, вул. Савецкая, 104.

РЭКТАРАТ.

Запрашае цырк

ЧАРОЎНЫ СВЕТ МАНЕЖА

...У святле пражэктараў ўсё так ярка, святочна і весела. На чароўным манежы ўладараць смеласць, прыгажосць, грацыя, гумар.

Цырк... І для дзяцей, і для дарослых — гэта цудоўны свет, сустрэча з якім надоўга пакідае ў душы пачуццё свята.

У Гомельскім дзяржаўным цырку з 1 лютага г. г. — Вялікая праграма пад назвай «У сузор'і цудаў» з удзелам атракцыёна «Дрэсіраваныя мядзведзі» пад кіраўніцтвам уладальнікаў Залатога медаля ў Канадзе Ірыны і Івана Яравых, акрабатаў на батуце пад кіраўніцтвам Дзмітрыя Зверава, «Дрэсіраваных сабачак» пад кіраўніцтвам Марыны Івановай, «Штэйн-трапе» Уладзіміра Дзвінканава, атракцыёна «Мядзведзі на конях» пад кіраўніцтвам засл. арт. РСФСР Галіны Петрынскай, і засл. арт. БАССР Айрата Вільданава, «Дрэсіраваных коней» пад кіраўніцтвам Ангеліны Карпавай і другіх нумароў.

Білеты на прадстаўленні новай праграмы можна набыць у прафкоме студэнтаў.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.

Наш адрас: 246699, г. Гомель, вул. Савецкая, 104, пакой 3-11, тэл. 57-16-52.

«Гомельскі універсітэт» — газета Гомельского государственного университета им. Ф. Скорины, Гомельская фабрыка «Палесдрук» Дзяржкамітэта БССР па друку. Гомель, Савецкая, 1.

Аб'ём — 1 друк. арк. Тыраж 1500 экз. Заказ 98. Падпісана да друку ў 13.00.